

C-252/19. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2019. március 20.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Sąd Rejonowy w Opatowie (Lengyelország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. január 31.

Felperes:

QL S.A. w B.

Alperes:

C.G.

Az eljárás tárgya

A fizetési meghagyás fizetési meghagyásos eljárásban történő kibocsátásával kapcsolatos alapügy a b.-i QL S.A. felperesnek a fogyasztónak minősülő hitelfelvévővel (a továbbiakban: alperes) szembeni, a fogyasztó által kölcsönszerződés biztosítékként kiállított biankó váltón alapuló követelésének teljesítésére vonatkozik.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogi alapja

A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikke g) pontjának és 22. cikke (1) bekezdésének értelmezése a „hitel maximális, nem kamatjellegű költségei” nemzeti jogban alkalmazott intézménye, valamint a szerződés e költségei összegének kiszámítására vonatkozó matematikai képlet szempontjából.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Úgy kell-e értelmezni a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv rendelkezéseit, különösen az irányelv 3. cikkének g) pontját és 22. cikkének (1) bekezdését, hogy a hivatkozott rendelkezésekkel ellentétes a „hitel maximális, nem kamatjellegű költségei” intézményének, valamint a szerződés e költségei összegének kiszámítására vonatkozó – az ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (a fogyasztói hitelről szóló, 2011. május 12-i törvény) (Dz.U. 2018.993) 36a. cikkével összhangban értelmezett 5. cikkének 6a) pontjában előírt – matematikai képletnek a nemzeti jogrendbe történő bevezetése, amely jogi megoldások lehetővé teszik, hogy a vállalkozó által folytatott gazdasági tevékenység költségeit is beleszámítsák a fogyasztó által viselt, a hitelmegállapodással kapcsolatos költségekbe (a hitel teljes költségébe)?

A hivatkozott közösségi jogi rendelkezések

A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkének g) pontja és 22. cikkének (1) bekezdése

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Ustawa o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. (a fogyasztói hitelről szóló, 2011. május 12-i törvény) (egységes szerkezetbe foglalt szöveg: Dz.U.2018.993, a továbbiakban: u.k.k.)

Az u.k.k. 5. cikkének 6) pontja: a hitel teljes költsége alatt értendők mindazon költségek, amelyeket a fogyasztónak a hitelmegállapodásra tekintettel meg kell fizetnie, különösen:

- a) kamatok, díjak, jutalékok, adók és haszonkulcsok, amennyiben a hitelező előtt ismertek, és
- b) a járulékos szolgáltatások, különösen a biztosítás költségei, ha e szolgáltatásokat kötelező igénybe venni a hitel felvételéhez vagy annak meghirdetett feltételek melletti felvételéhez, kivéve a fogyasztónál felmerült közjegyzői költségeket;

Az u.k.k. 5. cikkének 6a) pontja: hitel nem kamatjellegű költségei alatt a kamat kivételével mindazon költségek értendők, amelyeket a fogyasztó a fogyasztói hitelmegállapodással kapcsolatban fizet meg;

Az u.k.k. 5. cikkének 7) pontja: a hitel teljes összege alatt értendő a hitel hitelezett költségeit nem tartalmazó összes olyan pénzeszköz teljes összege, amelyet a

hitelező a hitelmegállapodás alapján bocsát a fogyasztó rendelkezésére, és azon szerződések esetében, amelyeknél ezt a maximális összeget nem határozták meg, a hitel hitelezett költségeit nem tartalmazó összes olyan pénzeszköz összege, amelyet a hitelező a hitelmegállapodás alapján bocsát a fogyasztó rendelkezésére;

Az u.k.k. 5. cikkének 8) pontja: a fogyasztó által fizetendő teljes összeg alatt a hitel teljes költségének összege és a teljes hitelösszeg értendő;

Az u.k.k. 36a. cikkének 1. bekezdése: A hitel nem kamatjellegű költségeinek maximális összegét a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$MPKK \geq (K \times 25\%) + (K \times N/R \times 30\%)$$

amelyben az egyes elemek jelentése a következő:

MPKK - a hitel nem kamatjellegű költségeinek maximális összege,

K - a teljes hitelösszeg,

n - visszafizetési időszak napokban,

R - az adott év napjainak száma.

Az u.k.k. 36a. cikkének 2. bekezdése: A hitel nem kamatjellegű költségei a hitel futamideje alatt nem haladhatják meg a hitel teljes összegét.

Az u.k.k. 36a. cikkének 3. bekezdése: A hitel fogyasztói hitelmegállapodásból eredő nem kamatjellegű költségeit a hitel 1. bekezdésben meghatározott módon számított, maximális, nem kamatjellegű költségeit vagy a hitel teljes összegét meghaladó részükben nem kell megfizetni.

Ustawa z dnia 23.04.1964 r. Kodeks cywilny (a polgári törvénykönyvről szóló, 1964. április 23-i törvény) (egységes szerkezetben foglalt szöveg: Dz.U.2018.1025, a továbbiakban: k.c.)

k.c. 359. cikke: – Ügyleti kamat

1. § Pénzösszeg után csak abban az esetben jár kamat, ha az jogügyletből, jogszabályból, bírósági határozatból vagy hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóság határozatából következik.

2. § Eltérő rendelkezés hiányában a fizetendő kamat mértéke megegyezik a Narodowy Bank Polski (lengyel nemzeti bank, Lengyelország) által megadott referencia kamatláb 3,5 százalékponttal növelt mértékének megfelelő törvényes kamat mértékével.

2¹. § A jogügyletből származó kamatok maximális mértéke éves szinten nem haladhatja meg a törvényes kamat kétszeresét (kamat maximális összege).

2². § Amennyiben a jogügyletből származó kamatok mértéke meghaladja a kamat maximális mértékét, akkor a maximális összegű kamat alkalmazandó.

2³. § A szerződéses rendelkezések nem zárhatják ki, illetve nem korlátozhatják a kamat maximális mértékére vonatkozó rendelkezéseket, még akkor sem, ha a választott jog külföldi jog. Ez esetben a törvény rendelkezései alkalmazandók.

k.c. 481. cikke Késedelem esetén fizetendő kamat

1. § A hitelező az adós nemfizetése esetén, anélkül hogy igazolnia kellene kárát, a késedelem időtartamára késedelmi kamatokat követelhet abban az esetben is, ha a késedelem olyan körülményekre vezethető vissza, amelyekért az adós nem felelős.

2. § Amennyiben a késedelmi kamatlábat nem határozták meg, a fizetendő kamat mértéke megegyezik a Narodowy Bank Polski (lengyel nemzeti bank) által megadott referencia kamatláb 5,5 százalékponttal növelt mértékének megfelelő törvényes kamat mértékével. Ha azonban a követelés után magasabb kamat fizetendő, a hitelező e magasabb kamatlábnak megfelelő késedelmi kamatot követelhet.

2¹. § A késedelmi kamat maximális mértéke éves szinten nem haladhatja meg a törvényes késedelmi kamat kétszeresét (maximális késedelmi kamat).

2². § Abban az esetben, ha a késedelmi kamat mértéke meghaladja a maximális késedelmi kamatot, a maximális késedelmi kamat alkalmazandó.

2³. § A szerződéses rendelkezések nem zárhatják ki, illetve nem korlátozhatják a maximális késedelmi kamatra vonatkozó rendelkezéseket, még akkor sem, ha a választott jog külföldi jog. Ez esetben a törvény rendelkezései alkalmazandók.

Az igazságügyi miniszter 2016. január 7-i közleménye a törvényes kamatlábakról (M.P.2016.46)

A polgári törvénykönyvről szóló, 1964. április 23-i törvény (Dz.U., 2014., 121. tétel, módosításokkal együtt) 359. cikkének 4. §-a alapján az igazságügyi miniszter bejelenti, hogy 2016. január 1-jétől a törvényes kamat mértéke évi 5%.

Az igazságügyi miniszter 2016. január 7-i közleménye a törvényes késedelmi kamat mértékéről (M.P., 2016.47)

A polgári törvénykönyvről szóló, 1964. április 23-i törvény (Dz.U., 2014., 121. tétel, módosításokkal együtt) 481. cikkének 24. §-a alapján az igazságügyi miniszter bejelenti, hogy 2016. január 1-jétől a késedelmi kamat mértéke évi 7%.

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

A felperes és az alperes 2016. augusztus 31-én kölcsönszerződést (fogyasztói hitelmegállapodást) kötött, amely alapján az alperes köteles volt 10764,00 złotyt

(PLN) évi 9,81%-os szerződéses kamattal együtt kifizetni. A fenti összeg a következőkből áll: a kölcsön teljes összege: 5000,00 PLN (az adós rendelkezésére bocsátott valamennyi pénzeszköz összege), valamint a kölcsön teljes költsége: 5764,00 PLN, amely tartalmazza az előkészítési díjat (129,00 PLN), a jutalékot (3939,00 PLN), a „Te Csomagod” szolgáltatásért fizetendő díjat (900 PLN), valamint a szerződés teljes időtartamára számolt szerződéses ügyleti kamatokat (796,00 PLN). A teljes hiteldíjmutató 77,77% volt. A szerződést 3 évre kötötték.

A hitel maximális, nem kamatjellegű költségének e szerződésben meghatározott összege 4968,00 PLN volt, amely tartalmazta az előkészítési díjat (129,00 PLN), a jutalékot (3939,00 PLN), valamint a „Te Csomagod” szolgáltatásért fizetendő díjat (900 PLN). E költségek összegét az u.k.k. 36. cikkében meghatározott képlet alkalmazásával számították ki, és a felek egyedileg nem tárgyalták meg.

Maga a szerződés szerződésminta alapján készült, és visszafizetését biankó váltó biztosította. A szerződést a felperes a kölcsön megállapodás szerinti részletei visszafizetésének elmulasztása miatt felmondta.

A felperes a kérdést előterjesztő bíróság előtt 5293,72 PLN szerződéses késedelmi kamatokkal együtt történő kifizetése iránt keresetet indított az alperessel szemben, egyidejűleg fizetési meghagyás kibocsátását kérte a kitöltött biankó váltó alapján, fizetési meghagyásos eljárásban. A felperes bíróság felszólítására benyújtotta a kölcsönszerződést, a törlesztési ütemezést, valamint a váltónyilatkozatot.

Az alapeljárás feleinek alapvető érvei

A 2018. december 19-i beadványban a felperes azzal érvelt, hogy a kölcsönszerződés az u.k.k. értelmében fogyasztói hitelmegállapodásnak minősül, és figyelembe veszi a fogyasztói hitelről szóló törvény módosításait, különösen a hitel maximális, nem kamatjellegű költségét meghatározó 36a. cikk tartalmát. Az előkészítési díj, a jutalék, valamint a „Te Csomagod” szolgáltatásért fizetendő díj összege nem haladja meg a hitel maximális, nem kamatjellegű költségeinek felső határát. Az ilyen összegű költségeket a jogalkotó maximalizálta, és így jogszerűnek, és egyúttal a pénzügyi intézmény bevezetésének költségeire és kockázatára tekintettel indokoltnak ítélte meg.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid összefoglalása

A fogyasztói hitelről szóló, 2011. május 12-i törvény (u.k.k.) a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet ültette át a nemzeti jogrendbe.

A 2008/48/EK irányelv (9) preambulumbekzdésének megfelelően az irányelv és a benne foglalt teljes harmonizációra irányuló követelmény célja annak biztosítása, hogy a Közösség valamennyi fogyasztó érdekeit magas szinten és

egyenlő módon védelmezzék, illetve, hogy valódi belső piacot lehessen létrehozni. Ennek megfelelően a tagállamok nem tarthatnak fenn vagy vezethetnek be olyan nemzeti rendelkezéseket, amelyek eltérnek az ezen irányelvben meghatározottaktól. Ilyen korlátozás azonban csak olyan esetben alkalmazandó, amikor harmonizált rendelkezések szerepelnek ebben az irányelvben. Ugyanakkor az irányelv (10) preambulumbekzdése megállapítja, hogy az ezen irányelvben szereplő meghatározások kijelölik a harmonizáció alkalmazási körét. A tagállamoknak az irányelv rendelkezései végrehajtására vonatkozó kötelezettségét éppen ezért az irányelvnek az e meghatározások által kijelölt alkalmazási körére kell korlátozni.

A 2008/48/EK irányelv kötelező jellegét a 22. cikk (1) bekezdése egyértelműen meghatározta, amely szerint amennyiben ez az irányelv harmonizált rendelkezéseket tartalmaz, a tagállamok nem tarthatnak fenn vagy a nemzeti jogukba nem vezethetnek be az ebben az irányelvben meghatározottaktól eltérő rendelkezéseket.

A [hitel nem kamatjellegű költségeinek] intézményét a lengyel jogba [az u.k.k.-ba] bevezető rendelkezések 2016. március 11-én léptek hatályba, és e rendelkezések célja a fogyasztói hitelek nyújtó, a Komisja Nadzoru Finansowego (pénzügyi felügyeleti hatóság, Lengyelország) engedélyének beszerzésére nem kötelezett pénzügyi vállalkozások szolgáltatásait igénybe vevő fogyasztók védelmének fokozása volt. E cél megvalósítását olyan jogi megoldások bevezetésével kellett elérni, amelyek korlátozzák a túlzott mértékű díjak, jutalékok és kamatok felszámításának lehetőségét a kölcsönszerződések és a hitelmegállapodások esetében. A vállalkozók betartják ugyan a kamatok maximális összegére vonatkozó szabályokat, ugyanakkor magas jutalékokat és nem kamatjellegű díjakat számítanak fel. Az ilyen gyakorlat következtében az adósság törlesztésének összköltsége gyakran meghaladja a felvett kölcsön vagy hitel összegét.

Az u.k.k. 5. cikkének 6a. pontjával összhangban a hitel nem kamatjellegű költségei alatt a kamat kivételével mindazon költségek értendők, amelyeket a fogyasztó a fogyasztói hitelmegállapodással kapcsolatban fizet meg. A hitel nem kamatjellegű költségeinek intézményét az irányelv nem ismeri. Ezzel szemben az irányelv 3. cikkének g) pontja „a hitel fogyasztó által viselt teljes költségének” intézményét tartalmazza, amely magában foglal minden költséget, ideértve a kamatot, jutalékot, az adókat és bármely olyan egyéb díjat, amelyet a fogyasztónak a hitelmegállapodás vonatkozásában meg kell fizetnie és amelyek a hitelező előtt ismertek, kivéve a közjegyzői költségeket; továbbá a hitelmegállapodáshoz kapcsolódó járulékos szolgáltatások költségeit is, különösen a biztosítási díjakat, amennyiben mindezekon felül egy szolgáltatási szerződés megkötése is kötelező a hitel megszerzéséhez, vagy a meghirdetett feltételek melletti megszerzéséhez.

A hitel teljes [költségének] intézménye a lengyel u.k.k.-ba is belekerült – a 5. cikkének 6) pontjába –, és a meghatározása a következő: mindazon költségek,

amelyeket a fogyasztónak a hitelmegállapodásra tekintettel meg kell fizetnie, különösen:

- a) kamatok, díjak, jutalékok, adók és haszonkulcsok, amennyiben a hitelező előtt ismertek, és
- b) a járulékos szolgáltatások, különösen a biztosítás költségei, ha e szolgáltatásokat kötelező igénybe venni a hitel felvételéhez vagy annak a meghirdetett feltételek melletti felvételéhez, kivéve a fogyasztónál felmerült közjegyzői költségeket.

A jogi megoldásra és az irányelv feltétlenül kötelező jellegére tekintettel kétségek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy a nemzeti jogalkotó jogosan vezette-e be a „hitel nem kamatjellegű költségeinek” különálló és független fogalmát, ami egyben érinti a hitelmegállapodáshoz kapcsolódó költségek fogyasztóra hártásának kérdését. Mivel az irányelvben szerepel a hitel teljes költségének intézménye, amely a „hitelmegállapodáshoz kapcsolódó költségek” fogalmára hivatkozva meghatározza a fogyasztó megengedhető megterhelésének mértékét, úgy tűnik, hogy a tagállam kötelezettsége csak és kizárólag az irányelv rendelkezéseinek a nemzeti jogrendbe történő bevezetésére terjed ki, az irányelvben előírt meghatározások szabta kereten belül és e meghatározások tartalmának és alkalmazási körének szigorú figyelembe vételével. Ez indokolja azt a következtetést, hogy a fogyasztó hitelmegállapodáshoz kapcsolódó költségekkel való megterhelésére vonatkozó kérdéseket a hitel teljes költsége intézményének keretei között kell megválaszolni. A fogyasztó hitelmegállapodáshoz kapcsolódó költségekkel való megterhelésének esetleges felső határát ezért a hitel teljes költsége intézményének keretei között és azon költségek vonatkozásában kell meghatározni, amelyek ezen intézmény alkalmazási körébe, és így a hitelmegállapodáshoz kapcsolódó költségek körébe tartoznak. A hitel nem kamatjellegű költségei intézményének bevezetése nem valószínű, hogy megfelelő eszköz volt az irányelv céljainak eléréséhez, mivel ezen intézmény alkalmazásának következménye a fogyasztó pénzügyi terheinek a hitelmegállapodáshoz kapcsolódó költségek intézményével megállapított mértéken túlmutató, a hitel nem kamatjellegű költségei erejéig történő növelésének lehetősége lett.

A fogyasztó megterhelésére vonatkozóan az irányelv 3. cikkének g) pontjában meghatározott megengedett mérték túllépése a hitel nem kamatjellegű költségei maximális összege nemzeti jogalkotó által elfogadott kiszámítási módjának, azaz az u.k.k. 36a. cikke szerinti matematikai képlet alkalmazásának következménye. Ezt a képletet a hitelek és kölcsönök rendelkezésre bocsátásán alapuló gazdasági tevékenységet folytató vállalkozók által viselt működési költségekre vonatkozó mutatók figyelembevételével, és azt feltételezve állapították meg, hogy a hitel e képlet szerint kiszámított maximális, nem kamatjellegű költségei összegének fedeznie kell a hitelező gazdasági tevékenységének költségeit, és biztosítania kell annak gazdasági költséghatékonyságát. A fogyasztói hitelről szóló törvény módosításáról szóló lengyel törvényhez fűzött indokolás azt mutatja, hogy az

u.k.k. 36a. cikkében foglalt képletet a gazdasági tevékenység hitelintézmények által folytatott gazdasági tevékenység költségeire hivatkozással és e tevékenység költséghatékonyságának biztosítása érdekében állapították meg. E képlet alapvető részét képező százalékos, nevezetesen a 25%-os és 30%-os mutatókat ugyanis a működési költségek, azaz a fogyasztói hitelek nyújtásával foglalkozó vállalkozók által viselt költségek átlagos összegének figyelembevételével határozták meg. Ez azt jelenti, hogy a jogalkotó a kölcsön vagy hitel nyújtásával kapcsolatos költségek közé nemcsak az adott szerződés adott fogyasztóval való megkötéséhez, illetve az azzal kapcsolatos ügyintézéshez kapcsolódó költségeket sorolta, hanem azokat a költségeket is, amelyek egyértelműen a gazdasági tevékenység folytatásának költségeit jelentik (ügyműködés fenntartásának, munkavállalók díjazásának, stb. költségei). Az ilyen feltevések alkalmazása az e matematikai képlet alapvető részeit képező százalékos mutatók olyan szinten történő megállapítását eredményezte, amely fedezi a kölcsön nyújtásával kapcsolatos, hitelezők által viselt működési költségeket, valamint a fogyasztó nemfizetése kockázatának költségeit. A hitel nem kamatjellegű költségeinek felső határa a teljes hitelösszeg 25–100%-át teszi ki, egy éves időtartamra 55%-ot, két éves időtartamra 85%-ot teszi ki, hosszabb időtartam esetében pedig a teljes hitelösszeg 100%-át a futamidő hátralévő hosszától függetlenül.¹ Szem előtt kell tartani, hogy e százalékos mutatók e matematikai képlet alapvető részeit képezik, mivel ezek határozzák meg a nem kamatjellegű költségek maximális összegét. A hitel e költségei összegének kiszámítására vonatkozó matematikai képlet a fentiekben bemutatott következtetés alapján történő meghatározása azt eredményezte, hogy a hitel nem kamatjellegű költségei maximális összege elszakadt az egyedi hitelmegállapodáshoz kapcsolódó tényleges költségektől. Ennek következtében megnőtt a fogyasztó pénzügyi megterhelésének lehetősége. A vállalkozó a fogyasztóra háríthatja mind a hitel maximális, nem kamatjellegű költségeit, mind a kamatok összegét, amelynek során e terhek egymástól függetlenek. A hitel teljes költsége így meghaladja magának a hitelnek az összegét, amire a jelen ügy szolgál példával.

A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint maga az arra irányuló törekvés, hogy a fogyasztókat a hitelmegállapodással összefüggésben terhelő költségek maximális összegét meghatározzák, ugyan indokolt, és illeszkedik a fogyasztóvédelmi rendszerbe és a 2008/48/EK irányelv célkitűzéseinek körébe, ugyanakkor kétségeket ébreszt megvalósításának a hitel maximális, nem kamatjellegű költségei intézményének bevezetésén, valamint e költségeknek a kiszámításához használt képlet fentiekben bemutatott következtetések figyelembe vételével történő meghatározásán alapuló módja. A 2008/48/EK irányelv 3. cikkének g) pontjából következik, hogy a fogyasztó megterhelhető költségekkel, azonban kizárólag olyan költségekkel, amelyek a

¹ Az ustawa z 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektózych innych ustawach (a pénzügyi piac felügyeletéről szóló törvény és egyes más törvények módosításáról szóló, 2015. szeptember 5-i törvény); (Dz.U.2015.135) fűzött indokolás, VII. jogalkotási ciklus, a lengyel parlament kiadványa, 3460. szám, közzétéve: www.sejm.gov.pl.

hitelmegállapodáshoz kapcsolódnak. E költségek (nevezetesen a kamat, a jutalék, az adók, stb.) példálózó jellegű felsorolása alapján az a következtetés vonható le, hogy a pénzügyi teher fogyasztóra történő terhelésének megengedhetősége azon költségekre vonatkozik, amelyek az adott hitelmegállapodás megkötése és teljesítése miatt keletkeznek. A fogyasztó költségekkel való megterhelésének megengedhető mértéke nem foglalja magában azokat a költségeket, amelyek a hitelezőket a gazdasági tevékenységükkel összefüggésben terhelik. Úgy tűnik, hogy erre az álláspontra helyezkedett a Bíróság is a 2014. január 16-i *Constructora Principado SA kontra José Ignacio Menendez Alvarez* ítéletében (C-226/12), amelyben megkérdőjelezte az ingatlanok értéknövekedésére kivetett, vállalkozót terhelő adó megfizetésére vonatkozó kötelezettség fogyasztóra hárítását, és megállapította, hogy ez a „jelentős egyenlőtlenség” a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerinti fogalmának felelhet meg. A jelen ügy alapján a fenti ítéletből – az eltérő tényállás ellenére – bizonyos általános elvek következnek, amelyeket a fogyasztónak a hitelmegállapodással kapcsolatos költségekkel való megterhelésére vonatkozó ügyekben is megfelelően alkalmazni kell. Jelen ügyben mindenképp e teher megengedhető mértékéről, és különösen arról van szó, hogy elfogadható-e, hogy a hitelező által folytatott gazdasági tevékenység költségeit a fogyasztóra hárítsák. Úgy tűnik tehát, hogy a lengyel jogban alkalmazott, fent említett megoldások nem érvényesítik a fogyasztó kizárólag a hitelmegállapodáshoz kapcsolódó költségekkel való megterhelésének 2008/48/EK irányelv 3. cikkének g) pontjában elfogadott szabályait. Az u.k.k. 36a. cikkében meghatározott matematikai képlet összeállításánál alkalmazott elvek lehetővé tették, hogy a hitelezők által folytatott gazdasági tevékenység költségeit ténylegesen a fogyasztóra terheljék. Az e képletben szereplő százalékos mutatók mértékének meghatározásakor ugyanis a vállalkozó által viselt működési költségek általános mértékét meghatározó mutatókra hivatkoztak.

Nem tűnik tehát összeegyeztethetőnek a 2008/48/EGK tanácsi irányelv céljaival és célkitűzéseivel olyan jogi megoldások bevezetése a nemzeti jogba, amelyek lehetővé teszik a fogyasztónak a hitel teljes hitelösszegével azonos vagy azt megközelítő költségekkel való megterhelését, és kiváltképpen nem az olyan jogi megoldások bevezetése, amelyek megengedik a fogyasztónak a hitel teljes összegét meghaladó költségekkel való megterhelését. Ez a helyzet a nemzeti jogrend alapján ugyanakkor elfogadható, mivel a nemzeti jogalkotó lehetővé tette, hogy mind a hitel maximális, nem kamatjellegű költségeit, mind a kamatokat a fogyasztóra hárítsák. Az ilyen jogi megoldások jelentős egyenlőtlenséget idéznek elő a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztó kárára. Nem tűnik elfogadhatónak, hogy egyensúly áll fenn a hitelező és a fogyasztó kötelezettsége között abban az esetben, ha a hitelező kötelezettsége kizárólag a megállapított összeg kifizetésére vonatkozik, a fogyasztónak viszont ezt az összeget a kamatokkal és a hitel költségeivel együtt kell megfizetnie, amely kamatok és költségek összege a kölcsön összegével egyenlő, vagy annál némileg alacsonyabb.

A hitel maximális, nem kamatjellegű költségei kiszámítására vonatkozó, u.k.k.-ben meghatározott képlet semmilyen olyan elemet nem tartalmaz, amely észszerű kapcsolatot teremtene e költségek összege és a hitelezőnek a kölcsön összegéből elért haszna között. A hitel összegének és a futamidő hosszának mutatói nem elégségesek ahhoz, hogy biztosítsák e költségek olyan szinten történő megállapítását, amely szavatolja a felek közötti szerződéses egyensúlyt és a kölcsönös szolgáltatások egyenértékűségét, tekintettel arra, hogy e képletben százalékos mutatók játszanak kulcsszerepet.

A hitel nem kamatjellegű költségeinek, mint például a jutalékok, a szolgáltatási díjak, biztosítási díjak fogyasztóra hárításának problémája a kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott számos, kifizetéssel kapcsolatos ügy tárgyát képezi. A gyakorlatban a bíróságnak a hitelmegállapodással kapcsolatos tényleges költségek bemutatására, valamint e díjak felszámítása jogalapjának és a költségek összege indokoltságának igazolására vonatkozó kötelezettségének teljesítése általában a hitel maximális, nem kamatjellegű költségei kiszámítására vonatkozó matematikai képletre és a törvénymódosítás tervezetéhez fűzött indokolásra való hivatkozásban merül ki. Mindez pedig megalapozott aggályokat vet fel azzal kapcsolatban, hogy az e képlet alkalmazásával megállapított költségek megfelelnek-e a hitelmegállapodáshoz kapcsolódó, a fogyasztóra áthárítható költségek tényleges összegének. Az ilyen szerződés megkötéséhez és teljesítéséhez kapcsolódó költségek nem jelentősek. E költségek rendszerint a potenciális ügyfél hitelképességének jelképes értékelésével, a szerződés létrehozásával, a biankó váltó és a váltónyilatkozat kiállításával kapcsolatban merülnek fel. A nemzeti bíróság a „szimbolikus értékelés” kifejezést használja, mivel az esetek túlnyomó többségében a hiteleket és a kölcsönöket súlyosan eladósodott személyeknek nyújtják, akikkel szemben több végrehajtási eljárás folyik, vagy akik esetében már magáncsőd bejelentésére is sor került. Így néhány egyszerű és egyértelmű tevékenység kifejtése nem eredményezhet a teljes hitelösszeg 100%-át elérő költségeket. A hitel tényleges költségei és a hitel maximális, nem kamatjellegű költségei közötti kapcsolat e hiányát bizonyítja a jelen ügyben kötött szerződés, mivel a szolgáltatás megkötésével kapcsolatos költségeknek megfelelő előkészítési díj költségét 129 PLN-ben állapították meg. A fennmaradó 3939,00 PLN, amelyet egyszerűen jutalékként határoztak meg, a hitel nem kamatjellegű költségei címén a felperes tényleges díjazását jelenti, amelyet a hitelező legalább nem is próbál elbújtatni. Meg kell jegyezni, hogy e díjazás összege a teljes futamidőre számított maximális ügyleti kamat négyszerese, és a kölcsön tőkeösszegének 78,78%-át teszi ki. A fogyasztóra háruló e gazdasági teher megfelel a jelentős szerződéses egyensúlyhiány kritériumainak, és megkérdőjelezi a lengyel jogban alkalmazott megoldások összeegyeztethetőségét a 2008/48/EK irányelvvel.

A hitel nem kamatjellegű költségei intézménye alkalmazásának gyakorlata arra enged következtetni, hogy e megoldás bevezetésének eredményeképpen nem nőtt a fogyasztóvédelem szintje, mivel bevezetésének következtében megnőtt a fogyasztó pénzügyi megterhelésének lehetősége. A bíróságok előtt zajló ügyekben benyújtott szerződésekből egyértelműen következik, hogy az u.k.k. 36a. cikkében

előírt képletet széles körben alkalmazzák, és az a hitel nem kamatjellegű költségei összege megállapításának egyedüli kritériumát alkotja. Azonban sem a hitel tényleges költsége, sem a tőke és a költségek összege közötti ésszerű kapcsolat nem minősül ilyen kritériumnak. A gyakorlatban a hitel költségeit e képlet felhasználásával átalányként határozzák meg, ami a fogyasztó számára túlzott gazdasági terhet eredményez, a hitelezők tekintetében pedig indokolatlan előnyt biztosít. Emellett meg kell jegyezni azt is, hogy a jogalkotó által e határ túllépésének esetére előírt szankció illuzórikus.

E megoldás következtében drasztikusan csökken az a lehetőség, hogy a szerződés ilyen költséget meghatározó, és annak összegét az említett képlet alapján megállapító rendelkezéseit – jogellenesség, a jogszabályok megkerülése vagy a társadalmi együttélés szabályainak megsértése miatti tisztességtelennek vagy érvénytelennek minősülése szempontjából – meg lehessen vizsgálni. Ez a bíróságok körében széles körben érvényesülő ítélkezési irányból következik, amely a hitel nem kamatjellegű költségei intézményének hatálybalépését követően jelent meg a nemzeti bíróságok gyakorlatában, és amely tagadja a hitel nem kamatjellegű költségeire vonatkozó szerződéses rendelkezések tisztességtelensége és érvénytelensége vizsgálatának lehetőségét abban az esetben, ha e költségek összege nem haladja meg a törvény szerinti felső határt. Ez az álláspont azon a helyes premisszán alapul, hogy a szerződés jogszerű és jogszabályokban foglalt korlátozásokat tiszteletben tartó rendelkezései nem minősíthetők érvénytelennek vagy tisztességtelennek. Nem merültek fel kétségek a jutalék és a fogyasztót terhelő egyéb díjak összegét meghatározó szerződéses rendelkezések tisztességtelensége és érvénytelensége vizsgálatának lehetőségét illetően. Az ilyen jellegű díjak túlzott mértékét megfelelően helyesbítette a k.p.c. 58. cikkének (szerződés teljes érvénytelensége), valamint a k.p.c. 3851. cikkének (tisztességtelen feltétel) alkalmazása, amelynek során érvénytelennek vagy tisztességtelennek minősítették az olyan díjakat, amelyek összege a kölcsön vagy hitel összegének 40%-át tette ki. Annak korlátozása, hogy a hitel maximális, nem kamatjellegű költségeivel kapcsolatos szerződéses rendelkezések jogszerűsége és tisztességtelensége vizsgálható legyen, a potenciális ügyfelek hitelképességének vizsgálatára vonatkozó kötelezettség elhanyagolására is készlet.

A nemzeti bíróság álláspontja szerint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett jelen kérdés megválaszolása az ügy megfelelő elbírálása érdekében feltétlenül szükséges. A válasz közvetlen jelentőséggel fog bírni a fogyasztónak a pénzügyi megterhelése megengedhető mértékének megállapításában és a „hitelhez kapcsolódó költségek” fogalma jelentésének feltárásában. A Bíróság válasza annál is inkább szükséges, mivel mindeddig nem foglalt állást a kérdésben foglalt témakörrel kapcsolatban. Végezetül, a lengyel bíróságok ítélkezési gyakorlatában a vizsgált kérdés tekintetében mutatkozó jelentős eltérések miatt ez a helyzet hátrányosan befolyásolja az irányelv céljainak elérését, és komolyan gyengíti az uniós jogi szabályozás hatékonyságát.